

ВІДГУК

рецензентки

доктора економічних наук, професора
РАЙКО Діани Валеріївни

на дисертаційну роботу Кобелевої Анни Валеріївни

«Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій
на промислових підприємствах»,

представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 «Економіка»

1. Актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами досліджень

Розвиток вітчизняної економіки здебільшого визначається здатністю промислових підприємств оперативно приймати рішення про створення виробництва та щодо реалізації промислової продукції. Причиною кризи української промисловості є надмірні витрати на виробництво й реалізацію продукції. Одним з головних шляхів виходу України з цієї ситуації є широке впровадження інновацій. Це стало об'єктивною передумовою проведення досліджень даної проблеми та підставою для вибору теми дисертаційної роботи.

В останні роки в Україні відбулися глибокі соціально-економічні зміни, зумовлені трансформаційними процесами. Значною мірою змінюється інфраструктура ринку, умови функціонування всіх його складових, що виражається в зміні ринкової кон'юнктури, організації виробництва, забезпеченні високого рівня інноваційної привабливості потенціалу технологій виготовлення, товарів, необхідності використання заходів стимулювання попиту їх і просування до кінцевих споживачів.

У науковій літературі все частіше піднімаються питання ефективності інновацій, однак бракує уніфікованих підходів до їх економічного оцінювання. У зв'язку з цим виникає потреба в розробці методичних засад, які б дозволили об'єктивно визначати перспективність впровадження

новітніх технологій на промислових підприємствах з урахуванням факторів ризику, ресурсного забезпечення та ринкової кон'юнктури. Таким чином, дана тема є надзвичайно важливою для подальшого розвитку економічної науки і промислової практики.

Вказані проблемні питання визначають актуальність проведеного Кобелевої А.В. дисертаційного дослідження, яке сприятиме підвищенню економічної ефективності промислових підприємств, дозволяючи їм знижувати витрати, підвищувати доходи та ефективно використовувати свої інтелектуальні активи.

За тематичною спрямованістю, метою та завданнями дослідження дисертація Кобелевої А.В. пов'язана з планом наукових досліджень Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», який є складовою плану науково-дослідних робіт МОН України за держбюджетними темами: «Розвиток методів створення та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності на промисловому підприємстві» (ДР № 0104U005274); «Розроблення науково-методичних та практичних основ комплаєнс-програми промислового підприємства» (ДР №0119U002601); «Управління розвитком матеріальних та нематеріальних активів підприємства в умовах євроінтеграції» (ДР №0120U103999) при виконанні яких здобувачка була виконавцем окремих розділів, в яких розглядалися та досліджувалися актуальні проблеми створення, дистрибуції та використання інноваційних технологій.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна і практична значущість

Ступінь обґрунтованості та достовірності викладених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується тим, що вони базуються на фундаментальних положеннях теорії інновацій, розробках вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів і практиків у сфері

управління інноваційною діяльністю; використанні даних міжнародної статистичної звітності та міжнародних рейтингів, ресурсів глобальної мережі Internet, електронних патентних баз даних, а також власних дослідженнях авторки з питань комерціалізації інноваційних технологій.

Викладений у дисертації матеріал логічно поєднує теоретико-методологічні узагальнення дослідника та аналітичні розрахунки, які базуються на великому масиві статистичної інформації, представленого у законодавчих матеріалах Всесвітньої організації інтелектуальної власності, Європейського патентного відомства, Державного підприємства «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій», Українського агентства з авторських та суміжних прав, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства освіти та науки України, Державного комітету статистики України, Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, офіційних публікацій міжнародних економічних організацій (ООН, Євростату, МВФ, ОЕСР).

Здобувачка використовує широкий арсенал сучасних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: методи аналізу і синтезу, структурно-логічний аналіз, методи спостереження, порівняння, узагальнення і формалізації, системний підхід, статистичний і факторний аналіз, групування, графічного аналізу. Кваліфіковане їх використання дозволило здобувачці зробити особистий внесок у розвиток теоретичних засад та науково-методичного забезпечення процесів управління інтелектуальною власністю на промислових підприємствах, довести рекомендації та пропозиції до рівня їх практичного використання на промислових підприємствах та в наукових організаціях.

Дисертаційна робота Кобелевої А.В. чітко структурована та викладена в логічній послідовності. Вона складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст дисертації повністю розкриває її тему і сприяє вирішенню поставлених завдань.

Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими і достовірними.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи визначається сукупністю розроблених теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, розвитку науково-методичних засад щодо розробки організаційно-економічного механізму управління інтелектуальною власністю на промислових підприємствах.

Особливе значення для розвитку науки і практики управління інноваційною діяльністю промислових підприємств мають наукові результати, які запропоновані дисертантом, до яких слід віднести наступні.

1. Удосконалення понятійного апарату теорії інновацій, де здобувачкою досліджено та удосконалено теоретико-методичну сутність поняття «інноваційна технологія».

2. Формування теоретико-методичних положень оціночної бази інновацій на основі експрес-методу оцінки комерційного потенціалу (попереднє оцінювання) і з використанням системи критеріальних показників (уточнене заключне оцінювання).

3. Методичні положення по розрахунку ефекту від комерціалізації інноваційної технології за критерієм економічної оцінки рівня її комерційного потенціалу.

4. Ранжування інноваційних технологій за критеріями рівня їх комерційного потенціалу та трьома рівнями готовності до комерціалізації, що дозволяє їх використовувати на протязі всього життєвого циклу інноваційної технології.

5. Розроблені здобувачем методичні рекомендації по оцінці готовності інноваційних технологій до комерціалізації, що дозволяє за рахунок деталізації оцінювання по трьом напрямкам (технологічна, виробнича та ринкова готовність) більш точно визначати поточний стан технологічного продукту та його готовності до введення в господарський обіг.

6. Сформована та обґрунтована система критеріальних показників експрес-оцінки комерційного потенціалу інноваційної технології.

7. Організаційний механізм економічного забезпечення комерціалізації інноваційних технологій на основі трьохстадійної економічної оцінки комерційного потенціалу технологічного продукту.

Таким чином, аналіз отриманих наукових результатів дозволяє зробити висновки, що вони за змістом відповідають поставленим завданням дисертаційного дослідження, які повністю розкривають поставлену здобувачкою мету дисертаційної роботи з розробки й обґрунтування теоретико-методологічних засад та прикладних аспектів щодо оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій в системі науково-технічного розвитку економіки України.

3. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання

Теоретичне значення отриманих автором результатів полягає у тому, що обґрунтовані у дисертації висновки та рекомендації являють цілісне та завершене дослідження, яке містить здобутки, що можуть бути визнані певним окремим внеском в уточнення теоретичного забезпечення процесу дослідження щодо поняття «інноваційна технологія» та практичних положень щодо нової оціночної бази інноваційних технологій, методичні засади визначення ефекту від комерціалізації інноваційної технології за критерієм економічної оцінки рівня її комерційного потенціалу, методичні положення експертного ранжування інноваційних технологій за критеріями рівня їх комерційного потенціалу та рівня готовності до комерціалізації, методичні рекомендації по оцінці готовності інноваційних технологій до комерціалізації, система критеріальних показників експрес-оцінки комерційного потенціалу інноваційної технології (за 10-бальною шкалою), механізм комерціалізації інтелектуально-інноваційної технології за критерієм комплексного оцінювання її ринкових перспектив. Пропозиції дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості як теоретичних і методичних розробок, так і практичних рекомендацій.

Дослідження має істотне значення як для сфери машинобудування, так і для економічної науки в цілому, так як теоретичні положення дисертаційної роботи доведені до рівня узагальнень, конкретних методик і практичних рекомендацій щодо механізму управління інтелектуальною власністю на промислових підприємствах нашої країни.

Методичні розробки та рекомендації щодо економічної оцінки комерційного потенціалу інноваційних технологій на промисловому підприємстві та ефективності його використання було розглянуто та рекомендовано до практичного використання в НДІ інтелектуальної власності НАПрН України, впроваджено в практику виробничо-комерційної діяльності ТОВ «Харківський автогенний завод», ПрАТ «ХТЗ»; ВАТ «ЗТФ КрАЗ»; ТОВ «МАСТЕР-ГРУПП». Ряд положень дисертації застосовується у навчальному процесі Мішкольцького університету (Угорщина) та в НТУ «ХП» при викладанні дисциплін інноваційного циклу та використовуються студентами при курсовому та дипломному проектуванні.

4. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Авторські напрацювання за темою дослідження, які висвітлено у публікаціях дисертантки, засвідчують еволюційне формування власних поглядів Кобелевої А.В. на досліджувану проблему. Положення, висновки, рекомендації, сформульовані у дисертації, достатньо повно викладені у 33 наукових працях, зокрема, в 5 розділах колективних монографій, 6 статтях у наукових фахових виданнях, включених до категорії «Б»; 5 публікаціях у зарубіжних виданнях; прийнято участь у 21 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до діючих вимог. Внесок авторки у роботи, які опубліковано у співавторстві, належним чином конкретизовано у вступі та переліку опублікованих за темою дисертації праць.

Дисертація (комп'ютерний набір) виконана українською мовою, оформлена у відповідності з вимогами МОН України, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньому науково-теоретичному рівні.

Структура дисертації (вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки) є повна, послідовна і відповідає поставленим задачам.

5. Оцінка відповідності дисертації визначеній спеціальності та вимогам МОН України

Дисертаційна робота Кобелевої А.В. виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності відповідно до поставлених завдань. Матеріал дисертації викладено з дотриманням встановлених вимог до написання даного виду робіт. Зміст дисертаційної роботи характеризується цілісністю, завершеністю, логічною послідовністю і конкретністю викладеного матеріалу. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи. Робота насичена аналізом статистичного матеріалу, таблицями і рисунками, що значно полегшує сприйняття аналітичних досліджень і висновків. У роботі раціонально поєднані теоретичні щодо вирішення наукової задачі з конкретними практичними рекомендаціями, які характеризуються відповідним рівнем їх обґрунтованості. За своїм фаховим спрямуванням дисертаційна робота відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 051 – «Економіка». За структурою і оформленням дисертація відповідає вимогам МОН України. Анотація за оформленням і обсягом відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття доктора філософії.

6. Академічна доброчесність

Ознайомлення з дисертацією Кобелевої А.В., її науковими працями за темою дослідження підтверджує дотримання дисертанткою принципів та норм академічної доброчесності. Використані у роботі матеріали і висловлювання інших авторів включають відповідні посилання на їх

джерела, що відображає коректність підходу здобувачки до цитування використаного тексту, цифрових даних та ілюстрацій. У дослідженні відсутні випадки академічного плагіату, фабрикації й порушення академічної доброчесності.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. Здобувачка справедливо стверджує, що комерціалізація передбачає одержання іміджевої вигоди (с.29), але в усіх запропонованих нею моделях оцінки комерційного потенціалу іміджева складова відсутня, що певним чином призводить до заниження значення комерційного потенціалу інноваційної технології.

2. Недостатньо обґрунтованим представляється рівень комерційного ризику різних моделей комерціалізації інноваційних технологій, наведений на рис. 1.22 (с.70). Наведені дані потребують більш детального пояснення та обґрунтування.

3. При викладенні та обґрунтуванні своїх розробок здобувачка в розділах 2 та 3 дисертації широко використовує методи експертних оцінок. Разом з тим, в роботі відсутні відповідні пропозиції та практичні викладки по обґрунтуванні створення ефективної групи експертів, їх кількості, рівня кваліфікації, їх відношення до підприємства, досвіду роботи в галузі тощо, що, на наш погляд, суттєво знижує точність і достовірність кінцевих результатів проведених розрахунків.

4. Наводячи в другому розділі дисертації пропозиції щодо формування та використання рівнів готовності інноваційних технологій до комерціалізації, авторка обмежилася тільки простою їх констатацією, не розглядаючи приклади їх практичної дії, що не дає можливості оцінити ефективність цих систем, виявити передумови їх раціонального використання, спираючись на дані підприємств, що були об'єктами дослідження.

5. При розробці методичного підходу до прийняття рішень щодо рівня комерційного потенціалу інноваційних технологій не враховано можливість негативного впливу технології на екологію та умови праці, що може суттєво зменшити реальну комерційну цінність інтелектуально-інноваційної технології, що оцінюється.

6. На думку рецензентки, надмірна кількість критеріїв оцінювання комерційного потенціалу інноваційної технології не підвищує, а навпаки, зменшує точність і достовірність прикінцевого результату оцінювання.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є завершеним, логічно побудованим дослідженням, що має як наукове, так і практичне значення. Отримані нові наукові положення та висновки достатньо обґрунтовані та достовірні.

8. Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Кобелевої Анни Валеріївни «Економічна оцінка комерційного потенціалу інноваційних технологій на промислових підприємствах» за своїм змістом відповідає встановленим в Україні правилам і вимогам до дисертацій на здобуття вченого звання доктора філософії. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, яка розв'язує важливу наукову задачу - підвищення ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств. Роботу позитивно відрізняє логічна структура, чіткість і логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Дисертація написана чіткою та грамотною українською мовою, має науковий стиль.

За змістовим наповненням, теоретичною та практичною цінністю, фаховим спрямуванням дисертаційна робота відповідає чинним вимогам, які викладені у пунктах 6, 7, 8 та 9 Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а її авторка Кобелева Анна Валеріївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Завідувачка кафедри маркетингу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
докторка економічних наук, професорка

Підпис _____
Діана РАЙКО
СВІДЧУЮ:
Головний секретар
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
" _____ 20__ р.